

• 5 Wees voor mij een beschuttende rots

Esto mihi

BIJBEL

De rots die hier wordt bezongen, staat beschreven in Exodus 7 én in Numeri 20 (vgl. Psalm 78,16.20 en Jesaja 48,21). Dat zijn nagenoeg gelijklopende verhalen, echter uit verschillende etappes van Israëls tocht door de woestijn, zodat Paulus met een rabbijnse exegese kan concluderen: het was dezelfde rots, die kennelijk met het volk was meegetrokken (1 Korintiërs 10,4). Deze rots was volgens Paulus dus niet een heenwijzend teken of een voorafschaduw van Christus. Die beweeglijke rots is Christus zelf. Dat gegeven pakt Barnard met graagte op.

»Nooit is het inwendig verband van draagkracht en beweging, van dynamisch en progressief, levendiger geschouwd en stoutmoediger uitgebeeld dan in Paulus' gelijkenis, ontleend aan het verhaal van de exodus, die tocht uit de delta der slavernij naar de berg des verbonds en verder, een tocht met 'ups en downs', een tocht afwaarts en opwaarts, maar in elk geval bestemming-waarts. Paulus past de rotstitel toe op de Messias en noemt daarmee die messias Jezus tegelijk samengebalde kracht en onstuitbare gang, – immers, zo zegt hij, die rots ging mee! « [Lieve Gemeente 22v]

» Nooit is het inwendig verband van draagkracht en beweging, van dynamisch en progressief, levendiger geschouwd en stoutmoediger uitgebeeld dan in Paulus' gelijkenis, ontleend aan het verhaal van de exodus, die tocht uit de delta der slavernij naar de berg des verbonds en verder, een tocht met 'ups en downs', een tocht afwaarts en opwaarts, maar in elk geval bestemming-waarts. Paulus past de rotstitel toe op de Messias en noemt daarmee die messias Jezus tegelijk samengebalde kracht en onstuitbare gang, – immers, zo zegt hij, die rots ging mee! « [Lieve Gemeente 22v]

Het water uit de rots is dikwijls in verband gebracht met doop en eucharistie. Dat doet Barnard hier niet. Het water is een verkwikking, drinkwater, lafenis. Het wordt niet sacramenteel maar christologisch verstaan. In de laatste strofe over 'geest en lafenis' klinkt Johannes 7,37-39 mee: 'Laat wie dorst heeft bij mij komen en drinken!' »Rivieren van levend water zullen stromen uit het hart van wie in mij gelooft,« zo zegt de Schrift.' En in de laatste zin wordt Christus, de rots, geïdentificeerd met God zelf, de rots (Psalm 78,35). [KT] In de laatste strofe over 'geest en lafenis' klinkt Johannes 7,37-39 mee: 'Laat wie dorst heeft bij mij komen en drinken!' » Rivieren van levend water zullen stromen uit het hart van wie in mij gelooft, « zo zegt de Schrift.' En in de laatste zin wordt Christus, de rots, geïdentificeerd met God zelf, de rots (Psalm 78,35). [KT]

POËZIE

Een bijbelse rots biedt beschutting (strofe 1) en er welt water uit: dat geeft verkwikking (strofe 2). In strofe 3 komen beide aspecten samen in 'Wees de rots die behoudt en die laaft' en nog eens: 'onaantastbaar en mild en meegaande'. Datzelfde gebeurt in de slotstrofe: 'vaste grond en bewegelijk leven –/ die mij rust en vertroosting kan geven.'

In die slotstrofe wordt ook een andere tweeslag aangevat. Psalm 31 bidt tot de Heer: 'Wees voor mij een rots', Paulus en de christenheid zeggen: 'Die rots is Christus.' Dat komt hier samen als: 'Wees de rots van 't Aloude Verbond/ [...] Christus, o wees voor mij/ geest en lafenis: God!' We zingen op die manier een verlangend credo: Christus is God. Tegelijk hebben we onophoudelijk God aanbeden, die hier aan het slot 'geest en lafenis' kan zijn. Merk op dat nu de kwalificatie 'geest' op de plaats komt van de vaste, rustige, onaantastbare rots en er zo aan wordt toegevoegd.

Het rijm bouwt deze inhoud mede op. Helemaal aan het eind rijmt 'God' op het viermaal herhaalde 'rots'. De ts-klank van rots komt terug in 'barrevoets' en 'gids'; de verwante klank 'st' aan het einde van de lettergreep is bijzonder prominent aanwezig: vaste bodem en vaste grond, woestijnen, dorstend, onaantastbaar, toekomst, rust en vertroosting, Christus, geest. 'Geest' en alle

e-klanken benadrukken het ‘Wees voor mij’. De ‘l’ en de ‘g’ zijn eveneens constructief: laaft, gids, levengevend, grond, bewegelijk leven, geven, geest en lafenis, God.

Het metrum (anapest) geeft het lied mede zijn sfeer. Het enjambement in de regels 3 en 4 in de eerste twee strofen: ‘moeten/ zwichten’ en ‘verkwijnen/ dorstend’ werkt inhoudelijk nog enigszins door in de laatste twee: ‘baande,/ toekomst’ en ‘geven,/ Christus’. [GH]

LITURGIE

[Vgl. VL 6, 7, 73]

De titel *Esto mihi* is ontleend aan de antifoon van zondag Quinquagesima: *Esto mihi in Deum protectorem*, ‘Wees mij tot een beschuttende rots’ (Psalm 31,3v). Behalve de psalm speelt vooral een raadselachtige zinsnede van Paulus mee: ‘Ze dronken uit de geestelijke rots die met hen meetrok – en die rots was Christus’ (1 Korintiërs 10,4, de epistellezing die nog vers in het gehoor ligt, namelijk van Septuagesima, twee weken eerder).

Deze rots wordt bezongen in de hymne *Rock of Ages, cleft for me* (Augustus Montague Toplady 1763), die Barnard in dit verband meermalen aanhaalt. Met de Nederlandse vertaling van Jacqueline van der Waals had hij minder affiniteit, zodat hij de hymne opnieuw vertaalde (‘Rots waaruit het leven welt’, VL 237). Ook maakte hij er toespelingen op, ondermeer in de laatste drie strofen van ‘Kondigt het jubelend aan’ (VL 53). [KT]

MELODIE

In de *Verzamelde liederen* vermeldt Barnard dat er naar zijn weten nog geen melodie bij dit lied bestaat. Het lied komt niet voor in *De Tale Kanaäns* en behoort dus tot de latere generatie liederen. Willem Vogel schreef in 1992 een melodie voor gebruik in de Oude Kerk in Amsterdam en die is verschenen in *Amsterdamse Katernen* 11 en 13 (resp. september en oktober 1993). Daarna werd het lied als nr. 44 opgenomen in *Zingend Geloven* 5 (1995).

De melodie verloopt in een rustige driedelige beweging en staat in a-mineur, zonder verhoogde leidtonen. Met het oog op het enjambement tussen de derde en vierde regel in de eerste en tweede strofe loopt de melodie tussen die regels vloeiend door. De spanningsopbouw hiervan met het hoogtepunt op het begin van de vierde regel werd ingegeven door het woord ‘Christus’ in de vierde strofe. Maar ook in de derde strofe staat hier een belangrijk woord: ‘toekomst’.

In de *Amsterdamse Katernen* geeft de componist als tempo aan: MM ca. 50 (voor de gepuncteerde halve). [PE]

PUBLICATIES

De adem van het jaar 1958 blz. 332; *Verzamelde Lieder* 5; *Amsterdamse Katernen* 11 blz. 55; *Amsterdamse Katernen* 13 blz. 9; *Zingend Geloven* 5 44.